

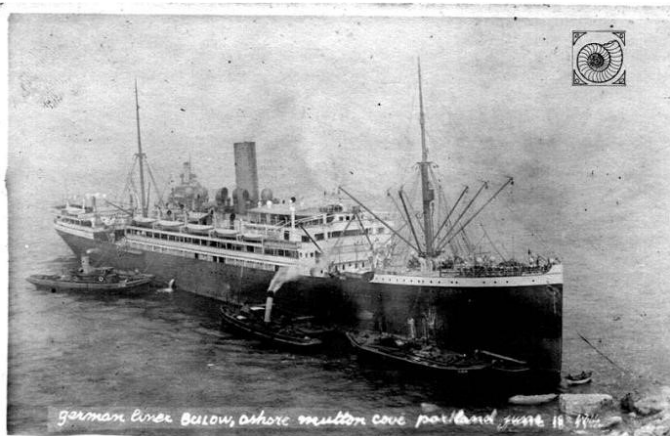
## האונייה 'ניאסה' (NYASSA)

ליקט ממקורות שונים - יוסקה רום

### הקדמה

האונייה 'ניאסה' הביאה לארץ עולים, בעצם ימי מלה"ע, בראשית שנת 1944.

החומר המוצג כאן נאסף ממקורות שונים: "הטור השביעי" של נתן אלתרמן, סיפורי קיבוץ "גבעת ברנר", מאגר המידע של מחנה המעפילים בעתלית ואתר הפלמ"ח.



\* \* \*



"על גג המכונית הראשונה מן המכוניות שהסיעו את עולי "ניאסה" מנמל חיפה בשנת 1944, היתה מונחת עגלת ילדים".

הנ"ל, ידיעה שהופיעה בעיתון "הארץ", ובהשפעתה כתב נתן אלתרמן טור שביעי בשם "עגלת הילדים".

## עגלת הילדים

בכחו של מנוע כזה הוא גובר על תיל וגבולות וקונסולטים, ובכחו של מנוע כזה הוא עובר על אלפים, פירנאים וקרפטים.

הוא אינו מחכה לרחמי ועידות, לבדו הוא סולל לו דרך. יתכן כי הרבה אמות מאוחדות יצטרכו לפניו לכרע ברך.

כלי רכב קטנים אכולי אש וכפור, החותרים ובאים ואומרים: "הנה באתי"... ישמר אותם אל מסכנות אין-ספור ומשיטות-עזרה של ביורוקרטים.

על פני רכב כזה, מרפט ומנקב, יעברו אנשים ויראוהו בתור, כראות כלי שערך לבדו את הקרב הבודד בקרבות הדור.

עוד כתוב יכתבו על כך פרוזה ושיר אך בינתיים מלים אחדות כחוב: על דבר הפסג'יר, על דבר הפסג'יר וגם על כלי הרכב הזכור לטוב.

העולה החדש בכפים הליט את פניו הדומים לצמוק. והרבה לא ספר לנו זה הפליט, כי חלב הוא ינק מבקבוק.

אבל הוא, ואחיו הקטנים, הם יודעים, הם יודעים, עם קטן ומלמד, מה פרוש לעבר בעגלת-ילדים את אירופה בימי תש"ד.

כלי הרכב הזה, הוא אינו ממנע וגדולים יש ממנו לכח ושם, אבל עז ואמיץ הוא מכל מכונה כאשר דוחפות בה ידיה של אם.

## התקבל מנעמי יצהר, מחנה המעפילים בעתלית.

**ניאסה Nyassa / אונית עולים ליגאליים**

נמל יציאה: ספרד  
תאריך יציאה: 14.1.1944  
נמל הגעה: חיפה  
תאריך הגעה: 3-4.2.1944  
מס' מעפילים: 737

המעפילים    מידע נוסף    מפרט טכני

להתחלה    חזרה    הבא    הקודם    הדפסה    חיפוש

### מפרט טכני

שם במקור: Bulow

שם נוסף: Tras-os-Montes

שנת בנייה: 1906

סוג כלי שיט: ספינת נוסעים

מידות: אורך: 462.4 רגל, רוחב: 57.6 רגל

תפוסה/דחק: 9,028 טון

מקומות לנוסעים: מחלקה ראשונה - 108, מחלקה שניה - 106, מחלקה שלישית - 1,828

מהירות: 14 קשר

### ההיסטוריה של הספינה:

נבנתה במספנות ברמן בגרמניה עבור חברת North German Lloyd.  
נרכשה על-ידי J.C.Tecklenborg והושקה ב-21.4.1906.  
ב-26.9.1906 יצאה לראשון משמונה-עשר מסעותיה למזרח-הרחוק.

ב-23.1.1907 - עשתה את הראשון משלושת מסעות ההפלגה לאוסטרליה וב-11.1.1908 - הפליגה לראשונה גם לניו-יורק.

ב-23.7.1914 הפליגה למזרח-הרחוק, אבל עצרה בפורטוגל לאסוף פליטים אירופאיים שברחו בפרוץ מלחמת-העולם הראשונה.

כשנתפסה ב-1916 בידי הפורטוגלים שונה שמה ל - Tras-os-Montes.

ב-1922, בנמל ליסבון היא הועברה לידי חברת השיט הלאומית ושמה שונה ל-Nyassa.

היא שימשה בעיקר כספינת-שירות נוסעים לדרום-אמריקה. בין השנים 1940-1944 ביצעה האוניה 14 מסעות בין פורטוגל לניו-יורק, בולטימור, פילדלפיה ומדינות דרום-אמריקה.

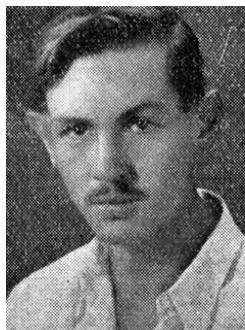
בנובמבר 1949 חדלה סופית מהפלגותיה.

ב-1951 נמכרה לגרונטאות.

מקור: [www.theshipslist.com/ships/descriptions/ShipsB.html](http://www.theshipslist.com/ships/descriptions/ShipsB.html)



<<<<<< עולי "ניאסה" בעתלית

הכותב הוא מתי סוקניק, טייס חיל האויר שנפל במלחמת השחרורסגן סוקניק מתתיהו "מתי" ז"ל

בן חסיה ואלעזר-ליפא

נולד בירושלים

בכ"א בשבט תרפ"ט, 1/2/1929

נפל בפעילות מבצעית

בכ"ו באייר תש"ח, 4/6/1948

במלחמת העצמאות

בשרותו בחיל האויר

טייסת 100

תפקיד: טייס

מקום נפילה: מול חופי תל אביב

הונצח בירושלים - הר הרצל, חלקת נעדרים

החומר להלן מתוך אתר הפלמ"ח, ומובא כאן כחיבור של ילד, שהגעת האונייה "ניאסה" השאירה עליו רושם מיוחד

מה חובתי לעמי - ואעשנה

(נכתב בגיל 15 וחצי)

פרשת השלטון הבריטי היא פרשה של התנגשויות בזכויותינו בארץ שניתנה לנו בתוקף אותה הצהרה ידועה... הסיבות לכך הן שונות. ייתכן שהפקידים הקולוניאליים הם אנטישמיים; ייתכן שזוהי הפוליטיקה הבריטית מלונדון. אך העובדה נשאר עובדה. בריטניה לא רצתה לתת לנו בית לאומי ושלטון אוטונומי - דבר נחוץ לנו כל כך בשעה זו, כשאנו נלחמים עם העולם כולו כדי להביא עוד יהודים לחוף מבטחים. בזמן האחרון שמענו שמועות על שינויים בפוליטיקה: החלפת הנציב. הבוקר שמענו על בריגדה יהודית העומדת לקום. אך כל אלה הם עוד בגדר של שמועות. אם עד כה סיפקה לנו הגולה את רובו של הנוער הצעיר והרענן שהיה מוכן להקריב את עצמו על מזבח המולדת, מעתה שוב לא תעשה זאת.

## ראינו את האנשים שירדו מעל ספינת "ניאסה" ויודעים אנו כי הבאים אחריהם לא יהיו שונים במאומה.

על כולם עבר מה שלא עבר על אדם בעולם. דברים שגם אורפיאוס בשאול לא חלם עליהם! לנוכח עובדה זו צריך הנוער העברי בארץ לעשות את חשבונו ולמלא את חובתו. זוהי גם החובה שאני חושב למלא לעמי. לא ייתכן כי חמישים אחוז מבוגרי בית ספר תיכון יהיו פקידים או אנשים הנוסעים לאנגליה או לאמריקה. עשרים וחמישה - בעלי מקצועות חפשיים, ופחות מעשרים וחמישה יצאו לחקלאות.

אנו יודעים כי אם יש לנו אילו תקוות לקבלת ארץ ישראל, הרי זה רק על ידי כיבושה התמידי. על ידי כל נקודת התישבות גדל שטחה של ארץ ישראל היהודית: עוד דונם ועוד דונם! ויש חבל ארץ שעד הזמן האחרון היה שומם - הלא הוא הנגב, שטחו הוא מחצית ארץ ישראל וסיכויי ההתישבות שם גדולים מאד, ביחוד אם תתגשם תכניתו של לאודרמליק. לכן, חושב אני, שעל הנוער העברי הגומר בית ספר תיכון לעשות חשבון פשוט ולמלא את הפקודות של המוסדות הלאומיים, שיחלקו אותנו בין ההגנה לבית החקלאות. ההגנה וההתישבות הלכו בד בבד מאז וכך ילכו תמיד. ואולם לדעתי קודמת החקלאות וחשובה יותר.

לי כשלעצמי יש חלום המזדהה עם חובה זו ועם הכרה בערך המעשה הזה. אני חולם על תעופה עברית, אני חולם על ישוב שחבריו הם בוגרי תנועות הנוער החלוציות ושדה תעופה קטן לצדו. בכל ערב חוזר אני מהעבודה באויר הביתה לקיבוץ. תיוצר "חברת התעופה הלאומית", דוגמת "חברת הספנות הלאומית" שקמה, והיא תפתח קו אויר לכל העולם. ארץ ישראל תיעשה מרכז התעופה במזרח, ארצנו תתפתח ושמה של הארץ העברית יינשא בפי העמים כמו שחזו זאת הנביאים הקדמונים.



גודל מלא...



גודל מלא...



גודל מלא...



גודל מלא...

ברטיס חבר

**ארנסט זליגמן**

1910 - 1989

סיפור החיים של ארנסט זליגמן

מקום לידה : גרמניה

תאריך עליה : 1944

תאריך קבלה לחברות : 1946

השכלה : לימודי משפטים

מוסדות/ חינוך : אוניברסיטאות פרייבורג, היידלברג והמבורג

מקצועות/ עורך דין ,

סיפור חיים

ארנסט זליגמן נולד בגרמניה ב- 1910 למשפחת בנקאים מצד האב והאם. המשפחה האמידה היתה מושרשת היטב בגרמניה הן בקהילה והן במוסדות השלטון. למשפחה המתבוללת היו קשרי משפחה ונישואין עם משפחות גרמניות ונדמה היה שאידיליה זו תשרור לעד. מלחמות העולם הראשונה ובעיקר השניה טרפו את הקלפים. ארנסט שסיים לימודי משפטים באוניברסיטאות פרייבורג, המבורג והיידלברג 'יצא' אל השוק האזרחי עם עלות היטלר לשלטון וגילה שחרב עליו עולמו. כל נסיונותיו להשיג סרטיפיקט לעלייה לא"י נכשלו. אחיו הצעיר היינץ - חיים עלה (לג"ב) ב- 1936 ואחותו סופי ב-1939. ב- 1940 גורשה המשפחה לדרום צרפת והושמה במחנה ליד הרי הפירינאים. בנובמבר 1942 עם פלישת בנות הברית החל המרדף אחר היהודים גם בצרפת. ארנסט וידיד הצליחו להמלט לספרד ונעצרו ע"י הספרדים שהעבירו אותם בין בתי כלא שונים.

**ב- 22 בינואר 1944 עלה ארנסט על האניה 'ניאסה' שהפליגה לפלסטינה ב'דיל' מיוחד שנעשה עם הגרמנים ונחת בחופי הארץ בפברואר '44.**

חיים ושפרה הביאו אותו לג"ב - אל 'המנוחה והנחלה'.

ארנסט, המשפטן 'המובטל מאונס', דובר 7 שפות שלא בדיוק מצא את מקומו בג"ב, התנדב לצבא הבריטי ושירת במצרים עד תום המלחמה. בחופשות הכיר את ואלי ונולדו להם 2 ילדים.

בשנת 1951 התחרש ארנסט ואיבד לחלוטין את חוש השמיעה. בעזרתה של אשתו המסורה ואלי הצליח ארנסט להשתלב בחיים בג"ב, בהנהלת חשבונות, ב'רימון' ואצל עו"ד האז בת"א שהתמחה בתביעות פיצויים מגרמניה. ארנסט היה בין מקימי הארכיון בג"ב ומעורכי היומן.  
 חומר נוסף  
 סיפור חייו לנכדו בן המצווה עמרי 1985

## שלמה שמגר (שמואלביץ')

1923-1996



יליד ברלין אלף תשע מאות עשרים ושלוש, עלה עם הוריו בגיל עשר וסיים את לימודיו בבית-ספר תל-נורדוי" בת"א. באלף תשע מאות שלושים ושמונה נסע עם הוריו לפורטוגל וכשפרצה מלחמת העולם השנייה, "נתקע" בליסבון. אגב כך סיים את לימודיו והחל לשמש בעיתונים המקומיים. הוא פרסם כמה ספרים בשפה הפורטוגלית, והיה פעיל בשנות המלחמה בארגון הנוער היהודי בליסבון. בין השאר עסק באירגון ובסיוע לרבבות פליטים שנמלטו לפורטוגל ולספרד. מתחילת אלף תשע מאות ארבעים ושתיים שימש מזכיר ההסתדרות הציונית ובא-כוח הסוכנות ומוסדות אחרים בפורטוגל. בתחילת אלף תשע מאות ארבעים וארבע הצטרף לעולי "ניאסה", אוניית העולים הליגלית הראשונה שהגיעה לחיפה בימי המלחמה - וחזר ארצה.

לאחר שעבד חודשים מספר בתור כתב חוץ, הצטרף למערכת העיתון היומי "הבוקר" ועבד בה עד גיוסו ב-1948. שירת בחיל-המודיעין של צה"ל שנתיים וב-1950 הצטרף בתור עורך-חדשות ל"ידיעות אחרונות". מאז שימש עורך בכיר, ראש-דסק החדשות, פובליציסט ופירסם אלפי מאמרים בעיתונים בעברית, באנגלית, בגרמנית ובפורטוגלית. שימש שליח "ידיעות אחרונות" בלונדון בשנות החמישים ושליח העתון בגרמניה, בשנות השמונים. באפריל אלף תשע מאות שבעים ושבע נבחר ליו"ר אגודת העיתונאים בתל-אביב.

בשנות השישים והשבעים שימש מבקר קולנוע של "ידיעות אחרונות". היה חבר בתא מבקרי הקולנוע באגודת העיתונאים ושימש כיו"ר התא בכמה קולנוע לנוער, שהיה המפעל החשוב הראשון לקדנציות. ייסד בשנות השישים את אגודת להפצת תודעת האמנות השביעית ברחבי הארץ. בין השאר הקים עשרות מועדוני הסרטה וחוגים לאמנות הקולנוע ופיתח קשרים עם אגודות דומות ברחבי העולם. באותה עת גם שימש מזכיר התאחדות הבולאים בישראל ועורך את ביטאונה "שבל".

## טרגנו, נסים (נסים אבנר)

בן עליזה ומשה, נולד ביום כ"ה בתשרי תרצ"א (17.10.1930)  
בעיר ברצלונה, ספרד.

בעירו למד בבית-ספר יסודי ובהיותו בן 14 עלה  
לארץ עם עולי "ניאסה", שנשלחו בעזרת  
הג'וינט והגיעו ביום 1.2.1944.



כחצי שנה למד בבן שמן. אחר-כך חזר לבית הוריו שהתיישבו  
בתל-אביב והחל לעבוד כרפד. הוא השתלם בלימודיו בכוחות  
עצמו. הצטרף למחתרת לח"י והיה פעיל בה. עם התגייסות  
חברי ארגונו לצבא שירת בגדוד הקומנדו של חטיבה 8 והשתתף  
בכיבוש לוד ורמלה, בקרב על עיראק-סואידן ועוד.

נסים נפל בעוג'ה אל-חפיר ביום כ"ד בכסלו תש"ט (26.12.1948). הוא ישב בטנק שנפגע,  
קפץ מתוכו כשעיניו פגועות ורץ, בטעות, לעבר עמדת הערבים, שהרגוהו.

נקבר בחלוצה.

ביום כ"ג בתמוז תש"ט (20.7.1949) הועבר למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי  
בנחלת יצחק.

## שטיין, חיים-יצחק (הייני)

בנם-יחידים של חיה-שיינדל ואליהו, נולד בחג השבועות תרפ"ט (14.6.1929), בעיר דואיסבורג, גרמניה. בעלות היטלר לשלטון עזבה המשפחה את גרמניה ובמשך שנתיים נעה ונדה ממקום למקום. כשפרצה מלחמת-העולם השנייה הצליחה המשפחה לעבור מצרפת לספרד, שם למד חיים-יצחק בגימנסיה צרפתית. אביו שקד גם על חינוכו היהודי ובבית ספג רוח תורה ומסורת ומסירות לעם. המשפחה חיתה חיים יהודיים מלאים בתנאי מחתרת. חג הבר- מצווה של חיים נערך מאחורי דלתים סגורות ותריסים מוגפים.



**אחר תלאות רבות הגיע לארץ עם הוריו בספינה "ניאסה" ביום 1.2.1944 והתקבל לכפר הנוער**

**הדתי בכפר חסידים.**

תוך זמן קצר התאקלם בארץ והתקשר אליה. כעבור שנתיים יצא להשתלמות בבית-הספר הריאלי "מונטיפיורי" בתל-אביב. למד את מקצוע השרטוט והחל להתפרנס מעבודתו כשרטט. הוא הקדיש כל שעת-פנאי ללימודים ותיכנן תוכניות לעתיד.

בעומדו להיכנס לטכניון פרצה מלחמת-העצמאות. חיים-יצחק התגייס בחודש דצמבר 1947, מיד לאחר החלטת עזרת האו"ם על חלוקת הארץ לשתי מדינות, בתחילת ינואר יצא לשלושה חודשי אימונים בכפר פינס. בחודש מרס 1948 עבר לחטיבת "אלכסנדרוני". משום היותו בן יחיד שוחרר ממשומות-קרב והועבר לבסיס הקליטה בקרית מאיר, אך הוא סירב לעזוב את חבריו, חזר לגדודו הקרבי והצטרף למחלקה דתית. סיים קורס חבלה ועבד כשרטט. השתתף בכל פעולות גדודו ועלה לדרגת טוראי ראשון. בדצמבר 1948 ירד עם גדודו לדרום. בעת מבצע "חורב", נערך מבצע "חיסול" נגד "כיס פלוג'ה", שבו היתה נצורה חטיבה מצרית. ההתקפה נערכה על אגפו המזרחי של ה"כיס", באזור עיראק אל-מנשיה. כוחות "אלכסנדרוני" פרצו לכפר מדרום והשתלטו על חלקו, אך הסתערו על התל שמצפון לכפר נהדפה. בינתיים התאוששו המצרים ותקפו נגד ואילצו את כוחותינו לסגת. חלק מהכוח נלכד בתוך הכפר. בקרב זה נפל, ביום כ"ו בכסלו תש"ט (28.12.1948). נקבר בפלוג'ה.

ביום י"ז בכסלו תש"י (8.12.1949) הועבר למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בנחלת יצחק.